

cramentorum participes simus, imprimis verò ejusdem corporis & sanguinis Christi Domini cibo & potu recreemur; hoc apertissimè demonstrat, a nos omnes esse ejusdem corporis membra. Quæmodum igitur neque pes suæ tantum, sed etiam oculorum utilitatis causa munere suo fungitur; neque rursus, quod oculi videant, ad illorum propriam, sed ad communem omnium membrorum utilitatem referendum est, ita communia inter nos satisfactionis officia existimari debent.

77. *Non omnis satisfactionis virtus aliis communicari potest.*

Neque tamen id sine ulla exceptione verum est, si commoda omnia, quæ ex ea capiuntur, spectemus: nam satisfactionis opera, medicina etiam & curationis quædam sunt, quæ pœnitenti ad sanandos pravos animi affectus præscribuntur: quo quid multitalitatis fructu eos qui perse non satisfaciunt, prorsus carere, perspicuum est. Hæc igitur de tribus Pœnitentiæ partibus, contritione, confessione & satisfactione copiosè & dilucidè explicanda erunt.

78. *Illi impendenda non est absolutio, qui rem ablatam restituere non promittit.*

Sed illud imprimis à Sacerdotibus observari oportet, ut audita peccatorum confessione, antequam pœnitentem à peccatis absolvant, diligenter curent, ut si quid ille fortè de re, aut de existimatione proximi detraxerit, cujus peccati damnandus esse meritò videatur, cumulata satisfactione compenset: nemo enim absolvendus est, nisi priùs, quæ cujusque fuerint, restituere polliceatur. At quoniam multi sunt, quibus etsi prolixè polliceantur se officio satis esse facturos, tamen certum est, ac deliberatum numquam promissa exolvere; omninò ii cogendi sunt, ut restituant; sæpè illud Apostoli eis inculcandum est, ut *b Qui fur abatur, jam non furetur; magis autem laboret, operanda manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti.*

79. *Cujusmodi satisfactio Pœnitenti sit imponenda.*

In irroganda autem satisfactionis pœna, Sacerdotes nihil sibi suo arbitrato statuendum esse, sed omnia iustitia, prudentia & pietate dirigenda existimabunt. Atque ut hac regula peccata metiri videantur, & pœnitentes scelerum suorum gravitatem magis agnoscant; operæ prætitium erit interdum eis significare, quæ pœnæ quibusdam delictis, ex veterum Canonum præscripto, qui Pœnitentiales vocantur, constitutæ sint. Igitur universæ satisfactionis modum, culpæ ratio temperabit. Sed ex omni satisfactionum genere maximè convenit pœnitentibus præci-

a Rom 12. 4. 5.
1 Cor. 12.
Eph. 5. 16. 4. 47.

Arist. in 2. Ethic. 1.
Alex. de Ales. 4. p. 9.
84. memb. 2. art. 2.

Alex. de Ales. 4. part.
Sum. & Theologicæ q. 86.
& alii Theologi.

b Ephes. 4. 28.

Juxta peccatorum qualitate imponenda satisfactio

Trid. syn. sess. 14 de Pœnit. cap. 8. & can. 15. & de Pœnit. dist. 3. cap. Me usuram, & alia. Veterum Canonum rigor subinde inculcandus. Vide quæ eod. cap. sect. 69. tractavimus.

Quæ satisfactio precipuè sit imponenda.

cipere, ut certis aliquot & definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus & præsertim pro iis, qui ex hac vita in Domino decesserunt, precibus Deo faciant. Horari verò etiam eos oportet, ut sæpè eadem Satisfactionis opera à Sacerdote indicta, ultro suscipiant ac repetant; atque ita mores suos componant, ut iis omnibus, quæ ad Pœnitentiæ Sacramentum pertinent, diligenter absolutis tamen virtutis Pœnitentiæ studia numquam intermittant. Quod si interdum etiam ob publicam offensionem publica Pœnitentia præscribenda fuerit, quamvis eam pœnitens refugiat ac deprecetur, non erit facilè audiendus: verum persuadere ei oportebit, ut quæ tùm sibi, tùm aliis salutaria futura sunt, libenti atque alacri animo (1) excipiat. Hæc de Pœnitentiæ Sacramento singulisque ejus partibus ita docenda erunt, ut non solùm ea fideles perfectè intelligant, sed etiam, juvante Domino, reipsa piè & religiosè præstare, animum inducant.

Publicam pœnitentiam refugienti, ac deprecanti non mox acquiescendum est. Vide sect. 67.

DE EXTREMÆ UNCTIONIS SACRAMENTO.

CAPUT VI.

1. *Quare Pastores animarum sæpiùs apud populum de Extremæ Unctionis Sacramento agere debeant.*

Cum sancta Scripturarum oracula ita doceant: *a In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis*, tacitè Parochi admonentur, nullum tempus prætermittendum esse fidelem populum cohortandi, ut assidua mortis meditatione versetur. Quoniam autem Extremæ Unctionis Sacramentum non potest supremi illius diei memoriam conjunctam non habere, facilè intelligitur de eo sæpiùs agendum esse, non solùm ob eam causam, quod illarum rerum mysteria, quæ ad

Novissima sæpè meditanda: Consulatur sectio postrema 7. art. Symb. Apost. 4. Eccl. 7. 40. Deut. 32. 7.

(1) Excipiat Edit. Pat. suscipiat.

a Rom. 5. 10.
Hob. 2. 17.

salutem pertinent, aperire & explicare maximè convenit, sed etiam quia fideles, a moriendi necessitatem omnibus propositam esse, animo repetentes, pravus cupiditates coercebunt. Quare fiet, ut in ipsa mortis expectatione minùs se perturbari sentiant; sed immortales Deo gratias agant, qui ut Baptismi Sacramentum aditum nobis ad veram vitam patefecit, ita etiam, ut ex hac mortali vita decedentes, expeditiorem ad cælum viam haberemus, Extremæ Unctionis Sacramentum instituit.

2. *Quam ob rem istud Sacramentum Extrema Unctio appelletur.*

Ut igitur quæ ad eam explicationem magis necessaria sunt, eodem ferè ordine, qui in aliis Sacramentis servatus est, exponantur: primum illud tradendum erit, hoc Sacramentum idcirco Extremam Unctionem appellatum esse, quòd hæc omnium sacrarum Unctionum, quas Dominus Salvator noster Ecclesiæ suæ commendavit (1), ultima administranda sit. Quare hæc ipsa Unctio à majoribus nostris Sacramentum etiam Unctionis infirmorum, & Sacramentum exeuntium dicta est: quibus vocabulis fideles in memoriam novissimi illius temporis facillè redire possunt.

3. *Quomodo Extremæ Unctioni propria Sacramenti ratio conveniat.*

Quòd autem Extremæ Unctioni propria Sacramenti ratio conveniat, in primis explanandum est. Id verò perspicuum fiet, si verba, quibus Sanctus Jacobus Apostolus hujus Sacramenti legem promulgavit, attendamus: *Infirmatur quis in vobis? inquit, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes cum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei.* Nam quòd peccata condonari Apostolus affirmat, in eo declarat Sacramenti vim & naturam. Hanc verò Catholicæ Ecclesiæ de Extrema Unctione perpetuam doctrinam fuisse, cum alia plura Concilia testantur, tum à Tridentina Synodo hoc ita declaratum est, ut in eos omnes anathematis pœnam constituerit, qui aliter docere aut sentire audeant. Ac Innocentius quoque primus hoc Sacramentum fidelibus maximè commendat.

4. *Cùm hic plures fiant Unctiones, an plura etiam ibidem dici Sacramenta debeant.*

Constantè itaque docendum est à Pastoribus, verum Sacramentum esse; nec plura, sed unum, quamvis per plu-

(1) *Ultima*) Edit. Pat. *ultimò.*

plures unctioes administretur, quarum singulis propriæ præces ac peculiaris forma adhibenda est. Unum verò est non partium continuatione, quæ dividi non possint, sed perfectione: cujusmodi sunt cætera omnia, quæ ex pluribus rebus constat. Nam quemadmodum domus quæ ex multis & (2) diversis rebus composita est, una tantum forma perficitur; ita hoc Sacramentum, etsi ex pluribus rebus & verbis constituitur, unum tamen signum est, & unius rei, quam significat, efficientiam habet. Docebunt præterea Parochi, quæ sint hujus Sacramenti partes, elementum, inquam, & verbum. Hæc eaim à Sancto a Jacobo prætermissa non sunt, in quibus singulis sua mysteria licet animadvertere.

5. *Quæ sit Extremæ Unctionis materia.*

Ejus igitur elementum, sive materia, quemadmodum Concilia, ac præcipuè Tridentinum (2) decrevit, est oleum ab Episcopo consecratum, liquor scilicet, non ex quavis pingui (3) & crassa natura, sed ex olearum bacis tantummodo expressus. Aptissimè autem hæc materia illud significat, quod vi Sacramenti interiùs in anima efficitur. Nam ut oleum ad mitigandos corporis dolores magnoperè proficit; ita Sacramenti virtus animæ tristitiam ac dolorem minuit. Oleum præterea sanitatem restituit, hilaritatem affert, & lumini tamquam pabulum præbet; tum verò ad recreandas defatigati corporis vires maximè accomodatum est. Quæ omnia, quid in ægroto divina virtute per hujus Sacramenti administrationem efficiatur, declarant. Hæc de materia satis sint.

6. *Quæ forma perficiatur hoc Sacramentum.*

Forma verò Sacramenti est verbum & solemnè illa precatio, quam Sacerdos ad singulas unctioes adhibet, cum inquit, *Per istam sanctam unctionem indulgeat tibi Deus, quidquid oculorum, sive narium, sive tactus vitio deliquisti.* Quòd autem hæc vera sit & propria hujus Sacramenti forma, Sanctus Jacobus Apostolus significat, cum ait, *b Et orent super eum :: Et oratio fidei salvabit infirmum.* Ex quo licet cognoscere, formam precationis modo proferendam esse, tametsi, quibus potissimum verbis concipienda sit, Apostolus non expreserit. Verùm hoc ad nos fidei Patrum traditione permanavit, ita ut omnes Ecclesiæ eam formæ rationem retineant, qua

om-

(1) *Diversis rebus*) Edit. Pat. *diversis partibus.*

(2) *Decrevit*) Edit. Pat. *decrevere.*

(3) *Natura*) multò rectius Edit. Pat. *materia.*

Vide tit. de Sacra
Unctio. in Decretalibus.

Trid. Syn. sess. 14. de
Extrem. Unct.
b Jacob. 5. 14.
Marci 6. 13.

Conc. Const. Florent.
Cabilonense caput 48.
Wormaciense cap. 72.

Innocent. ep. 1. ad
Decent. c. 8.

Vide Scot. 4. dist. 23.
ad 1. arg.

a Jacob. 5. 14.

Conc. Trid. sess. 14.
de Sacrament. Extremæ
Unctionis, cap. 1. Amb.
super Beati immaculati
sser. 14.
Theophylactus.
Marci 6.

Conc. Trid. ut sup.

b Jacob. cap. 5. 15.

Ecclesi Romana omnium Ecclesiarum mater & magistra, dist. 12. c. Non docet, & de Summa Trinit. c. Damaamus.

omnium mater & magistra Sancta Ecclesia Romana utitur. Nam etsi aliqui nonnulla verba immutant, cum pro *Indulgeat tibi Deus*, ponunt, *Remittat*, vel *Parcat*, interdum etiam, *Sanct*, *quidquid commisisti*: tamen, quoniam nulla fit sententiæ immutatio, constat eandem ab omnibus formam religiosè servari.

7. *Cur hujus Sacramenti forma preceationis modo continueatur.*

Nec verò quisquam miretur, cur factum sit, ut aliorum Sacramentorum forma vel absolutè significet, quod efficit, ut cum dicimus, *Ego te baptizo*, aut *Signo te signo Crucis*; vel tamquam ab imperantibus pronuntietur, ut cum in Sacramento Ordinis administrando dicitur *Accipe potestatem*; hæc una verò Extremæ Unctionis forma preceatione quadam absolvatur. Id enim optimo jure constitutum est: nam cum hoc Sacramentum propterea adhibeatur, ut præter spiritualem gratiam, quam tribuit, sanitatem etiam restituat ægrotis: tamen, quia non semper sequitur, ut ægri à morbis convalescant, ob eam causam preceatione forma conficitur, ut à Dei benignitate id impetremus, quod Sacramenti vis constanti & perpetuo ordine efficere non solet. Adhibentur autem ritus proprii in hujus quoque Sacramenti administratione: sed eorum maxima pars preceationes continet, quibus Sacerdos ad ægroti salutem impetrandam utitur. Nullum enim est aliud Sacramentum, quod pluribus precibus conficiatur: ac rectè quidem; quoniam eo potissimum tempore fideles piis obsecrationibus adjuvandi sunt. Quare & alii omnes, quos tùm adesse contingeret, & præcipuè Parochi debent orare Deum ex animo, & ejus misericordiæ laborantis vitam & salutem omni studio commendare.

8. *Quisnam hujus Sacramenti sit auctor.*

Verùm cum demonstratum sit Extremam Unctionem verè & propriè in Sacramentorum numero habendam esse; illud etiam sequitur, ejus institutionem à Christo Domino profectam esse: quæ postea à Sancto a Jacobo Apostolo fidelibus proposita & promulgata est. Quamquam idem Salvator hujus Unctionis speciem quoddam dedisse visus est, cum Discipulos suos binos & binos ante faciem suam misit. De illis enim apud Evangelistam ita scriptum est: *b Exeuntes prædicabant, ut Penitentiam agerent, & demonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant*; quam quidem Unctionem non ab Apostolis inventam, sed à Domino præceptam, non naturali aliqua virtute præditam, sed mys-

ti-

ticam potius ad sanandos animos, quam ad corpora curanda institutam fuisse, credendum est. Quam rem Sancti Dionysius, Ambrosius, Chrysostomus & Gregorius Magnus asserunt; ut nullo modo dubitandum sit, quin hoc unum ex septem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis summa cum religione accipere oporteat.

9. *Extrema Unctio quibus administranda sit.*

Sed docendi sunt fidelès, quamvis hoc Sacramentum ad omnes pertinet, quædam tamen hominum genera excipi, quibus administrandum non sit. Ac primum excipiuntur, qui sano & firmo corpore sunt. Iis enim Extremam Unctionem tribuendam non esse, & Apostolus docet, cum inquit, *a infirmatur quis in vobis?* & ratio ostendit: si quidem ob eam rem instituta est, non modò ut animæ, sed etiam ut corpori medicinam afferat. Cum igitur illi tantùm qui morbo laborant curatione indigeant; idcirco iis etiam qui adeo periculosè ægrotare videntur, ut ne supremus illis vitæ dies instet metuendum sit, hoc Sacramentum præberi debet. In quo tamen gravissimè peccant, qui illud tempus ægroti ungenti observare solent, cum omni jam salutis spe amissa, vita & sensibus carere incipiat. Constat enim, ad uberiores Sacramenti gratiam percipiendam, plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens & ratio viget, fideque & religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur. Quare Parochis animadvertendum est, ut eo potissimum tempore cœlestem medicinam adhibeant, illam quidem semper vi sua admodum salutarem, cum eorum etiam pietate & religione, qui curandi sunt, magis profuturam intellexerint.

Nemini igitur, qui gravi morbo affectus non sit, Sacramentum Unctionis daret licet, tametsi vitæ periculum adeat; vel quia periculosam navigationem paret; vel quia prælium initurus sit, à quo certa mors illi impendat; vel etiam, si capitis damnatus ad supplicium raperetur. Omnes præterea, qui rationis usu carent, ad hoc Sacramentum suscipiendi apti non sunt: & pueri, qui nulla peccata admittunt, quorum reliquias sanare hujus Sacramenti remedio opus sit: amentes item & furiosi, nisi interdum rationis usum haberent, & eo potissimum tempore pii animi significationem darent, peterentque ut sacro oleo ungerentur. Nam qui ab ipso ortu numquam mentis & rationis compos fuit, ungentus non est; secus verò, si ægrotus, cum mente adhuc integra hujus Sacramenti particeps fieri voluisset, postea in insaniam & furorem incidit.

10.

Bontv. in 4. dist. 25. art. 1. q. 1.

Extrema Unctio non tantum animus, sed etiam corpus interdum curatur.

Syn. Trid. sess. 15. de Extrema Unctioe cap. & can. 2.

Cur in hoc Sacramento preces adhibeantur.

Trid. Syn. sess. ead. in Doctrina de Sacram. de Extrem. Unctioe. cap. 1. & probat. D. Thom. in 4. dist. 23. art. 1. q. 3. a Jacob. 5. 24.

b Marci 6. 12. Extrema Unctionis usus, Apostolis à Domino est imperatus. D. Bernard in vita Mach. Conc. Meld. cap. 1.

Hic cap. 6. Amb. 6. de his, qui mysteriis injuriantur Chrys. lib. 3. de Sacerdotio.

Primò, firmi & sani excluduntur. D. Thom. in 4. dist. 23. q. 2. art. 2. q. 1. a Jacob. 5.

Sano periculum mortis adeunti non datur Extrema Unctio.

Secundò, pueri & insani non sunt ungenti. D. Bon. Card. in 4. dist. 22. art. 2. q. 2.

10. *Quæ corporis partes hic debeant inungi.*

Non sunt autem omnes corporis partes unguendæ, sed eæ tantùm, quas veluti sensuum instrumenta natura homini attribuit, oculi propter visionem, aures propter auditum, nares propter odoratum, os propter gustum vel sermonem, manus propter tactum; qui tametsi toto corpore æquabiliter fusus est, in ea tamen parte maximè viget. Hunc autem unguendi ritum universalis Ecclesiæ retinet, atque etiam hujus Sacramenti naturæ optimè convenit; medicamenti enim est instar. Ac quoniam in corporis morbis, quamvis universum corpus malè affectum sit, tamen illi tantùm parti curatio adhibetur, à qua tantum à fonte & origine, morbus manat; idcirco non totum corpus, sed ea membra, in quibus potissimùm sentiendi vis eminet, renes etiam, veluti voluptatis & libidinis sedes, unguuntur; tùm pedes, qui nobis ingressus & ad locum movendi principium sunt.

11. *Extrema Unctio iterari potest.*

In quibus illud observare oportet: in una eademque ægrotatione, cum æger in eodem vitæ periculo positus est, semel tantùm unguendum esse. Quòd si post susceptam hanc Unctionem æger convalescerit, quoties postea in id vitæ discrimen inciderit, toties ejusdem Sacramenti subsidium ei poterit adhiberi. Ex quo patet, in eorum Sacramentorum numero, quæ iterari solent, reponendam esse.

12. *Qua religione & præparatione debeat illud Sacramentum suscipi.*

Quoniam verò omni studio curare oportet, ne quid Sacramenti gratiam impediatur; ei verè nihil magis adversatur, quàm alicujus peccati mortiferi conscientia; servanda est Catholicæ Ecclesiæ perpetua consuetudo; ut ante Extremam Unctionem, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentum administretur.

Ac deinde ægroto persuadere Parochi studeant, ut ea fide se unguendum Sacerdoti præbeat, qua olim, qui ab Apostolis sanandi erant, se ipsos offerre consueverant. Imprimis autem animæ salus, deinde corporis valetudo, cum illa adjunctione, si ea ad æternam gloriam profutura sit, expetenda est. Nec verò dubitare fideles debent, quin sanctæ illæ & solemnes preces à Deo audiantur, quibus Sacerdos non suam, sed Ecclesiæ & Domini nostri Jesu Christi personam gerens, utitur. Qua una maximè re cohortandi sunt, ut hujus saluberrimi olei Sacramentum sanctè & religiosè sibi administrandum current, cum & acrior pugna instare, & vires tùm animi, tùm corporis deficere videantur.

Trid. Syn. de Extrema Unctione sess. 14. cap. 3. & can. 3.

Scot. 4. Sent. dist. 23. q. unica.

In una eademque ægrotatione non est iteranda Unctio D. Thom. in 4. dist. 23. q. 1. art. 4.

Primò, Unctioni præcedat Eucharistia & Pœnitentiæ Sacramentum.

Secundò, est firma fide suscipienda.

Tertio, tempestivè est adhibenda.

13. *Quo ministrante hoc Sacramentum percipiendum sit.*

Jam verò quis Extremæ Unctionis Minister sit, ab eodem Apostolo, qui Domini legem promulgavit, didicimus; ait enim: *a Inducat Presbyteros*; quo nomine non eos significat, qui ætate provectiores sunt, quemadmodum sapienter Trident. Synodus (1) exposuit, aut qui in populo principem locum obtinent, sed Sacerdotes, qui ab ipsis Episcopis per manuum impositionem ritè ordinati sunt. Sacerdoti igitur hujus Sacramenti administratio commissa est. Neque tamen ex sanctæ Ecclesiæ decreto cuivis Sacerdoti, sed proprio Pastori, qui jurisdictionem habeat, sive alteri, cui ille ejus muneris fungendi potestatem fecerit, hoc Sacramentum administrare licet. Illud verò maximè animadvertendum est, Sacerdotem in ea administratione, quemadmodum etiam in aliis Sacramentis fit, Christi Domini nostri, & sanctæ Ecclesiæ, ejus sponsæ, personam sustinere.

14. *Qui fructus hujus Sacramenti usu ad homines redeant.*

Explicandæ etiam sunt accuratius utilitates, quas ex hoc Sacramento capimus, ut si nihil aliud fideles ad ejus usum possit allicere, ipsa saltem utilitate ducantur: cum ita comparatum sit, ut omnia ferè nostris commodis metiamur. Docebunt igitur Pastores, hoc Sacramentum gratiam tribui, quæ peccata, & in primis quidem leviora, & ut communi nomine appellantur, venialia remitti: exitiales enim culpæ Pœnitentiæ Sacramento tolluntur. Neque enim hoc Sacramentum primario loco ad graviorum criminum remissionem institutum est, sed Baptismus tantùm & Pœnitentia vi sua hoc efficiunt.

Alter est sacræ Unctionis utilitas, quòd animam à languore & infirmitate, quam ex peccatis contraxit, & à cæteris omnibus peccati reliquiis liberat. Tempus autem huic curationi opportunissimum existimandum est, cum gravi morbo afflictamur, ac vitæ periculum impendat. Etenim homini natura insitum est, ut nihil in rebus humanis æquè ac mortem pertimescat: auget autem magno perè hunc timorem præteritorum scelerum memoria; cum presertim gravissima conscientia nostræ accusatio nos urgeat; ut enim scriptum est: *b venient in cogitationem peccatorum suorum timidi*, & traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

Q

Dein-

(*) *Expositio* Edit. Pat. *exponit*.

a Jacob. 5. 14.
Trid. Syn. sess. 14. de Extrema Unct. cap. 3. & can. 4. vide item D. Th. in 4. di. 23. q. 1. art. 2. Bonav. in 4. dist. 23. art. 2. q. 1.

Trid. Syn. ibidem c. 23. Prima utilit. 5. est quod peccata venialia delet. Vide Conc. Trid. cap. 2. de Extrem. Unctione, & can. 2. sess. 14.

Secundò, animum confirmat. Quo tempore hoc Sacramentum sit suscipiendum. Trid. Syn. ibidem cap. 3.

b Sap. 4. 26.

Dèinde illa cura & cogitatio vehementer angit, quòd paulò post a stare oportet ante tribunal Dei, à quo de nobis justissima pro eo ac meriti fuerimus, sententia ferenda sit. Sæpè autem evenit, ut fideles hoc terrore percussi, se miris modis exagitari sentiant. Nil autem (1) ad mortis tranquillitatem magis conducit, quàm si tristitiam abjiciamus, & læto animo *b* Domini adventum expectemus; paratique simus *c* depositum nostrum, quandoquidem illud à nobis repetere voluerit, libenter reddere. Ut igitur hac solitudine fidelium mentes liberentur, animusque pio & sancto gaudio repleatur, Extremæ Unctionis Sacramentum efficit.

15. *Quomodo in animæ exitu dæmones nobis insidiantur.*

Præterea aliud etiam (quod meritò omnium maximum videri potest) ex eo consequimur; nam, etsi humani generis hostis, *d* quoad vivimus, numquam desinit de interitu & exitio nostro cogitare; nullo tamen tempore, ut non omninò perdat, ac si fieri possit, spem nobis divinæ misericordiæ eripiat; vehementius omnes nervos contendit, quàm cum supremum vitæ diem appropinquare animadvertit. Quamobrem fidelibus arma & vires hoc Sacramento subministrantur, quibus adversarii vim & impetum frangere, & illi fortiter repugnare possint. Allevatur enim & erigitur ægri animus divinæ bonitatis spe; eaque confirmatus morbi incommoda omnia fert levius, ac ipsius dæmonis *e* calcaneo insidiantis, artificium & calliditatem facilius eludit.

16. *Quomodo ex hoc Sacramento possit corporis sanitas accedere.*

Accedit postremò, si quidem profutura sit, etiam corporis sanitas. Quòd si ægroti hoc tempore etiam minùs consequuntur, id quidem non Sacramenti vitio, sed ob eam potiùs causam evenire credendum est, quod eorum magna pars, vel qui sacro oleo perunguntur, vel à quibus administratur, fides infirmior est: testatur enim *f* Evangelista, Dominum apud suos multas virtutes non fecisse propter incredulitatem illorum. Quamquam etiam rectè dici potest, Christianam Religionem, ex quo altiùs tanquam radices egit in animis hominum, minùs jam hujusmodi miraculorum adminiculis indigere, quàm olim nas-

(1) Ad mortis tranquillitatem. Edit. Pat. ann. 1714. ad mentis tranquillitatem, quod cum proximè antecedentibus magis concordare videtur.

a Rom. 14. 10.
2. Cor. 5. 10.

b Tit. 2. 13.
c 2. Timoth. 2. 12.

d 1. Pet. 5. 8. Tertio adversus diaboli insultus nos munit, vide Cyr. Alex. in l. de Exitu animæ. Greg. 1. 24. Moral. 6. 17. & 18. Jo. n. Clim. in l. de 30. gradibus gratiæ.

e Gen. 3. 15.
Ps. 48. & 55.

Quarto, sanitas corporis, si ita expediat, redditur.

f Matth. 13. 58.
Marci 6. 7.
Greg. Hom. 29. in Ev.

nascentis Ecclesiæ initio necessaria esse viderentur. Sed tamen hoc loco fides magnoperè excitanda erit. Utcumque enim, quod ad corporis valetudinem attinet, Dei consilio & voluntate ceciderit, certa spe niti fideles debent, se hujus sacri olei virtute spiritualem sanitatem consequuturos esse, futurumque, ut, si eos vita decedere contingat, præclaræ illius vocis fructum percipiant, quæ scriptum est: *a* *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Hæc de Extremæ Unctionis Sacramento breviter quidem dicta sunt; verùm, si hæc ipsa rerum capita à Pastoribus latius, & ea, quæ decet, diligentia explanata erunt, dubitandum non est quin fideles ex hac doctrina maximum pietatis fructum percipiant.

DE ORDINIS SACRAMENTO.

CAPUT VII.

1. *Cur Parochi magna diligentia Sacramenti Ordinis doctrinam populo exponere debeant.*

Si quis aliorum Sacramentorum naturam & rationem diligenter considerarit: faciliè perspiciet, ea omnia ab Ordinis Sacramento ita pendere, ut sine illo partim confici & administrari nullo modo queant; partim solemniori cæremonia & religioso quodam ritu; ac cultu carere videantur. Quare necesse est, ut Pastores institutam Sacramentorum doctrinam persequentes, eo diligentius de Ordinis etiam Sacramento sibi agendum arbitrentur.

Proderit autem maximè hæc explicatio; primùm quidem illis ipsis, deinde aliis, qui Ecclesiastica vitæ rationem ingressi sunt, postremò etiam fidei populo; ipsis, quòd dum in hujus argumenti tractatione versantur, *b* ad eam gratiam excitandam, quam hoc Sacramento adepti sunt, magis commoventur; aliis, qui in sortem Domini vocati sunt, partim ut eodem pietatis studio afficiantur, partim verò, ut earum rerum cognitionem percipiant, quibus instructi viam sibi ad ulteriores gradus faciliùs munire possint; reliquis autem fide-

Fides & spes ægrotantium, hoc Sacramento suscepto, est erigenda.

a Apoc. 14. 11.

Omnia alia Sacramenta ab Ordinis Sacramento pendunt.

Utilitas doctrinæ, de Ordinis Sacramento.

b 2. Timoth. 1. 4.